

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

**ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
ΔΕΚΑΕΤΙΑ**

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΜΣ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΝΤΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Α.Μ.: 17909

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ : ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ» - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΗΣΕΙΣ

1.1 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.1.1. ΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΘΥΓΑΤΡΙΚΩΝ

1.1.2. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.2. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.2.1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

1.2.2. ΕΝΔΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

1.2.3. ΚΥΚΛΟΣ ΖΩΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

1.2.4. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

1.2.5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ

1.2.6. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.3. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.3.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.3.2. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

1.3.3. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

2. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΩΣ ΤΟ 2000

2.2 ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 2000

2.2.1 ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΑΞΕ

2.2.2 ΤΑ ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

2.4 ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

2.4.1 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

2.4.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.4.3 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1 ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ
ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα μελέτη θα γίνει λόγος για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία. Θεωρείται δεδομένο ότι οι ΑΞΕ είναι ο πιο αποδοτικός τρόπος για να ανακάμψει μια χώρα όπως η Ελλάδα από την οικονομική κρίση και για αυτό τον λόγο ήθελα να μελετήσω μέσω της εργασίας αυτό το πεδίο και αυτό το συλλογισμό.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας, που αποτελεί και το θεωρητικό μέρος της, θα προσπαθήσω αφενός να αποσαφηνίσω την έννοια των άμεσων ξένων επενδύσεων και αφετέρου να αναπτύξω διεξοδικά τις θεωρίες τους όπως αυτές αναπτύχθηκαν και αναλύθηκαν από τους μελετητές της οικονομικής και πολιτικής επιστήμης. Επίσης, θεώρησα συνετό να κάνω αναφορά και στις επιδράσεις των ΑΞΕ στην εκάστοτε οικονομία.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, που αποτελεί και το εμπειρικό μέρος της, θεώρησα σκόπιμο να αναφερθώ στις άμεσες ξένες επενδύσεις όπως αυτές διαμορφώθηκαν από τη δεκαετία του 1950 μέχρι την αυγή του 21^{ου} αιώνα, με σκοπό να δείξω πως αυτές βοήθησαν την Ελλάδα να αναπτυχθεί και να ανακάμψει σαν χώρα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά και πως τη βοήθησαν να αναδείξει τους δυνατούς της τομείς. Στη συνέχεια θα γίνει εκτενής αναφορά στα κίνητρα και στα αντικίνητρα που παρουσιάζει η χώρα την τελευταία δεκαετία και στις τρομερές επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στη χώρα. Επιπλέον, θα ήταν αδύνατον να μην αναφέρω στο δεύτερο μέρος και κάποιους τομείς όπου έγιναν επενδύσεις στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία ή αναμένονται να γίνουν σύμφωνα με τα επενδυτικά σχέδια της χώρας.

Τέλος, στο τρίτο και τελευταίο μέρος της εργασίας θα αναφερθώ σε προτάσεις πολιτικής που αν εφαρμοστούν μπορούν να φέρουν θετικά αποτελέσματα αναφορικά με την προσέλκυση των άμεσων ξένων επενδύσεων και φυσικά θα καταγράψω τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε μέσω αυτής της μελέτης.

1.1.ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.1.1 ΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΘΥΓΑΤΡΙΚΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ στις πολυεθνικές επιχειρήσεις και στο ρόλο τους ως ισχυροί διεθνείς δρώντες στο διεθνές περιβάλλον την εποχή της παγκοσμιοποίησης και ιδιαιτέρως στη δεύτερη φάση της παγκοσμιοποίησης, δηλαδή από το 1985 και μετά. Θα γίνει επίσης λόγος για την επέκταση των θυγατρικών τους που αποτελεί φυσικά αναπόσπαστο μέρος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) και στους τρόπους διεθνοποίησης τους.

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οι πολυεθνικές επιχειρήσεις κέντρισαν το ενδιαφέρον των μελετητών, τόσο των οικονομολόγων όσο και των πολιτικών επιστημόνων, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξής τους κυρίως μετά τη δεύτερη φάση της παγκοσμιοποίησης (1985) όχι μόνο λόγω του οικονομικού και παραγωγικού μεγέθους τους αλλά και της τεχνολογικής τους ανάπτυξης και φυσικά λόγω της παγκόσμιας δράσης τους. Συνεπώς, έχοντας αποκτήσει τόσο μεγάλη ισχύ είναι επόμενο να επηρεάζουν σε οικονομικό, κοινωνικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο της χώρες προέλευσης και τις χώρες υποδοχής των επενδύσεων τους (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 686)

Σε αυτό το σημείο βέβαια είναι απαραίτητο να αναφερθούμε και στον κοινώς αποδεκτό ορισμό των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Ως πολυεθνική μπορούμε να ορίσουμε μια επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται σε περισσότερες από μία χώρες κυρίως μέσω της ίδρυσης θυγατρικών επιχειρήσεων. Η επένδυση λοιπόν που προκύπτει μέσω της ίδρυσης μιας θυγατρικής επιχείρησης σε μια ξένη χώρα ονομάζεται Άμεση Ξένη Επένδυση η οποία διαφοροποιείται από την επένδυση χαρτοφυλακίου στην οποία ο επενδυτής έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει ένα μέρος του διοικητικού ελέγχου. Από τη δεκαετία του 1990 και μετά οι ΑΞΕ γνώρισαν τεράστια ανάπτυξη και συνεχίζουν να εξαπλώνονται με γρήγορους ρυθμούς σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 686 - 687).

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι πολυεθνικές συνηθίζουν να ιδρύουν θυγατρικές κυρίως σε ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης διότι επιδιώκουν να έχουν ελάχιστο επιχειρησιακό κίνδυνο. Επίσης, οι ανεπτυγμένες χώρες μπορούν να τους προσφέρουν ασφάλεια και υποδομές ενώ οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν συνεχώς την τάση να αναζητούν νέες ισχυρές αγορές. Για αυτούς ακριβώς τους λόγους οι πολυεθνικές επιχειρήσεις δεν συνηθίζουν να επενδύουν στον «αδύναμο» Νότο αδιαφορώντας μάλιστα πολλές φορές για το φτηνό εργατικό δυναμικό και τις φτηνές πρώτες ύλες που μπορεί αυτός να τους προσφέρει (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 686).

Επιπλέον, πάρα πολλές θυγατρικές εταιρίες τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούν εξαγωγές χωρίς να περιορίζονται μόνο στην αγορά εγκατάστασής τους αλλά μπορούν και καλύπτουν εξαγωγικά μεγάλες γεωγραφικές περιοχές. Μάλιστα, πολύ σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα αποτελεί και η ομοιοβαία μεταφορά πόρων, προϊόντων και κεφαλαίων μεταξύ της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 686 - 687).

Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονίσουμε ότι όταν μια επιχείρηση επενδύει μέσω θυγατρικών σε άλλες χώρες δεν σημαίνει απαραίτητα και μείωση των θέσεων εργασίας στη χώρα προέλευσης. Η επιχείρηση ενισχύει τη διεθνή της παρουσία και δραστηριότητα και πολλές φορές μάλιστα δημιουργεί στη χώρα που αποτελεί τη βάση της νέους κλάδους και τμήματα όπως μάρκετινγκ, τμήματα συντονισμού και έρευνας και θέσεις μεγαλύτερης εξειδίκευσης (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 687).

Συνεπώς από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις είναι πλέον πολύ σημαντικοί δρώντες στο διεθνές περιβάλλον καθώς δραστηριοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα και έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν τα κράτη σε πολλούς τομείς. Τέλος, είναι οι κύριοι φορείς των ΑΞΕ μέσω της ίδρυσης και της επέκτασης των θυγατρικών τους οι οποίες εξαπλώνονται με πολύ γρήγορους ρυθμούς.

1.1.2 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα αναφερθώ στους τρόπους διεθνοποίησης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Σκοπός του υποκεφαλαίου είναι να καταστεί σαφές με ποιους τρόπους αποκτούν διεθνή μορφή οι ΑΞΕ και ποιος είναι φυσικά ο πιο διαδεδομένος και οφέλιμος τρόπος για τις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τις επενδύσεις αυτές.

Ένας από τους πιο γνωστούς τρόπους διεθνοποίησης των ΑΞΕ είναι οι εξαγωγές. Αποτελεί ένα από τους πιο κερδοφόρους, αποδοτικούς καθώς επίσης και άμεσους τρόπους παρουσίας μιας επιχείρησης και των επενδύσεών της σε μια άλλη αγορά. Με τον όρο εξαγωγές εννοούμε και τις εξαγωγές αγαθών αλλά και υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα ο τουρισμός, ο κλάδος στον οποίο βασίζεται περισσότερο σήμερα η ελληνική οικονομία (Κοτταρίδη 2013, σ. 3).

Ως μια ακόμη μορφή διεθνοποίησης λογίζεται και το licencing. Μέσω του licencing μια επιχείρηση μπορεί να πουλήσει δικαιώματα και πόρους αποκλειστικής ιδιοκτησίας σε μια άλλη επιχείρηση κάτι το οποίο κατοχυρώνεται με την αμοιβαία συμφωνία δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και παραγωγής προϊόντων, έπειτα φυσικά από τη καταβολή κάποιας αμοιβής (Κοτταρίδη 2013, σ. 3). Επίσης, κάτι το οποίο απολαμβάνει ταχεία ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια είναι το franchising το οποίο δεν αποτελεί μόνο παραχώρηση της επωνυμίας μιας επιχείρησης αλλά ο αγοραστής με αυτόν τον τρόπο λαμβάνει και άλλες υπηρεσίες όπως το μάρκετινγκ και η εμπορική στρατηγική της επιχείρησης στο πλαίσιο φυσικά αυστηρά θεσμοθετημένων κανόνων (Κοτταρίδη 2013, σ. 3).

Ίσως η πιο αποτελεσματική διεθνής δραστηριότητα μιας επιχείρησης είναι οι διεθνείς επενδύσεις στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι ΑΞΕ. Αυτά όπως είδαμε και παραπάνω πρακτικά σημαίνει ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων σε άλλες χώρες, διατηρώντας ταυτόχρονα όμως σημαντικό μέρος του μετοχικού κεφαλαίου, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται και ο διοικητικός έλεγχος από την μητρική επιχείρηση (Κοτταρίδη 2013, σ. 3).

Η Άμεση Ξένη Επένδυση έχει συγκριτικό προβάδισμα έναντι των υπόλοιπων μορφών διεθνοποίησης καθώς συνεπάγεται παρουσία στο χώρο εμπορικής δραστηριότητας. Ωστόσο η δημιουργία μιας θυγατρικής είναι μια πολυδάπανη

δραστηριότητα καθώς προϋποθέτει έξοδα για την καταπολέμηση του τοπικού ανταγωνισμού, απόκτηση σημαντικών πληροφοριών για την αγορά και φυσικά τη δημιουργία υποδομών. Για αυτούς ακριβώς τους λόγους οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προτιμούν να επενδύουν σε σταθερές και ισχυρές αγορές και όχι σε ασταθείς και άγνωστες σε αυτές αγορές. Παρ' όλα αυτά οι πολυεθνικές ξέρουν να προσαρμόζονται στις νέες αγορές, αρχικά μέσω εξαγωγών με σκοπό να σκιαγραφήσουν τις ανάγκες του νέου τους καταναλωτικού κοινού, αργότερα με εξαγορά μιας εγχώριας επιχείρησης, αξιοποιώντας με αυτόν τον τρόπο τα πλεονεκτήματα και τις γνώσεις τους στην αγορά και αργότερα μέσω της συγχώνευσης ή των ΑΞΕ (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 691 - 692).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι ο πιο διαδεδομένος και πιο κερδοφόρος τρόπος διαθνοποίησης των ΑΞΕ είναι μέσω της επιτόπιας παρουσίας των επιχειρήσεων σε μια άλλη χώρα δηλαδή μέσω της ίδρυσης θυγατρικών εταιριών. Με αυτόν τον τρόπο μια επιχείρηση έχει άμεση επαφή με την αγορά της χώρας υποδοχής της επένδυσής της καθώς είτε παράγει εκεί τα προϊόντα της είτε παρέχει εκεί άμεσα τις υπηρεσίες της μέσω της θυγατρικής, η οποία μάλιστα δεν περιορίζεται μόνο στην εγχώρια αγορά αλλά πραγματοποιεί και εξαγωγές τόσο με τη χώρα βάσης της μητρικής εταιρίας, τόσο και σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

1.2. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.2.1 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ στις θεωρίες των άμεσων ξένων επενδύσεων όπως αυτές εκφράστηκαν και θεμελιώθηκαν από τους μελετητές της οικονομικής κυρίως επιστήμης και αποτέλεσαν σημαντικά εργαλεία αλλά και τρόποι οργάνωσης και των επιχειρήσεων αλλά και των επενδύσεών τους.

Σύμφωνα με τη θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης κάποιες επιχειρήσεις μπορούν να είναι πιο ανταγωνιστικές από κάποιες άλλες και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν είναι όλες οι αγορές το ίδιο ανταγωνιστικές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι κάποιες επιχειρήσεις μπορεί να απολαμβάνουν κάποια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των υπολοίπων. Κάποια από αυτά τα πλεονεκτήματα μπορεί να

είναι η καλύτερη οργάνωση της επιχείρησης, οι δεξιότητες στον τομέα της διαφήμισης και της προώθησης των προϊόντων, η κατοχύρωση της επωνυμίας, η καινοτομία στην παραγωγή νέων προϊόντων αλλά και η ελεύθερη και πολλές φορές αποκλειστική πρόσβαση σε αγορές (Κοτταρίδη 2013, σ. 3).

Συνεπώς, είναι εύκολο να κατανοήσει κανείς, ότι όταν μια επιχείρηση που δεν διαθέτει όλα αυτά τα πλεονεκτήματα ή τουλάχιστον ένα συνδυασμό αυτών των πλεονεκτημάτων, δεν μπορεί να ανταγωνιστεί εύκολα τις άλλες επιχειρήσεις που θα διαθέτουν αυτά τα θετικά στοιχεία και τα χρησιμοποιούν προς όφελός τους. Άρα δεν μπορούν όλες οι επιχειρήσεις να είναι το ίδιο ανταγωνιστικές.

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι τέτοιες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται και σε επιχειρήσεις διαφορετικών χωρών. Όταν δηλαδή μια επιχείρηση από το εξωτερικό διαθέτει αυτά τα πλεονεκτήματα έναντι μιας άλλης εγχώριας επιχείρησης τότε μπορεί να εισχωρήσει στην εγχώρια οικονομία μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων και να διεκδικήσει ένα μεγάλο μέρος της αγοράς και των κερδών που αυτή προσφέρει (Κοτταρίδη 2013, σ. 3 - 4).

1.2.2 ΕΝΔΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Σύμφωνα με τη θεωρία της ενδοεπιχειρησιακής ολοκλήρωσης εκφρασμένη από τον Coase το 1937 για να λειτουργήσει μια επιχείρηση σε μια αγορά υπάρχει κάποιο κόστος το οποίο έχει να κάνει κατά βάσει με τον καθορισμό της σωστής τιμής, με την αβεβαιότητα που θα υπάρξει στο μέλλον όσο αφορά το κόστος των παραγωγικών συντελεστών, τους έμμεσους φόρους και φυσικά με τις αμοιβαίες υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών μιας σύμβασης (Κοτταρίδη 2013, σ. 4 - 5).

Συνεπώς, μια επιχείρηση για να αποφύγει τους κινδύνους που ελλοχεύουν εξαιτίας όλων αυτών των παραμέτρων δημιουργεί ένα «πλέγμα» εντονότερης συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ της μητρικής και των θυγατρικών εταιριών και με αυτό τον τρόπο προκύπτει μια «εσωτερική αγορά». Δια μέσω αυτής της εσωτερικής αγοράς η μητρική και οι θυγατρικές της έχουν τη δυνατότητα να διακινούν μεταξύ τους προϊόντα, κεφάλαια, υπηρεσίες και πληροφορίες σε τιμές που καθορίζουν μεταξύ τους και που φυσικά είναι πολύ χαμηλότερες από αυτές της ελεύθερης αγοράς (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 693 - 694).

Με αυτόν τον τρόπο λοιπόν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προστατεύουν τα συμφέροντά τους και διασφαλίζουν επίσης την ίδια τους την ύπαρξη από τις στρεβλώσεις και τους κινδύνους της ελεύθερης αγοράς. Η ενδοεπιχειρησιακή ολοκλήρωση λοιπόν θα λέγαμε ότι μειώνει την αβεβαιότητα, ενώ όσο πιο διευρημένη είναι η δράση μιας επιχείρησης στο διεθνές περιβάλλον, τόσο πιο μεγάλη είναι και η τάση της για τη δημιουργία μιας τέτοιας εσωτερικής αγοράς, αφού θα είναι όλο και πιο πολύ εκτεθειμένη σε κινδύνους όπως η αντιγραφή κάποιας τεχνολογικής εξέλιξης ή πατέντας και οι συνεχείς διακυμάνσεις των επιτοκίων (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 693 - 694).

1.2.3 ΚΥΚΛΟΣ ΖΩΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Η θεωρία αυτή εκφράστηκε από το Vernon το 1966 και καθιστά τις ΑΞΕ ως επιλογή των επιχειρήσεων έναντι των εξαγωγών και διαχωρίζει τον κύκλο ζωής ενός προϊόντος σε τέσσερις διαφορετικές φάσεις.

Στην αρχική του φάση το προϊόν είναι ελάχιστα τυποποιημένο όσο αναφορά τα χαρακτηριστικά του και τη διαδικασία παραγωγής του ενώ υπάρχει ταυτόχρονα μεγάλη αβεβαιότητα σε ό,τι έχει να κάνει με τα χαρακτηριστικά της αγοράς και τον ανταγωνισμό. Επίσης, υπάρχει μικρή ελαστικότητα στην τιμή και υψηλός βαθμός διαφοροποίησης του προϊόντος δίνοντάς του με αυτόν τον τρόπο μονοπωλιακή δύναμη. Σύμφωνα με τον Vernon, η αγορά στην οποία απευθύνεται το προϊόν χαρακτηρίζεται από υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα ώστε να μπορεί να δέχεται και να καταναλώνει νέα προϊόντα (Κυρκιλής 2010 , σ.136).

Στη δεύτερη φάση, στη φάση της επέκτασης δηλαδή, παρατηρείται γρήγορη ανάπτυξη του προϊόντος καθώς αυτό αρχίζει πλέον να γίνεται γνωστό, τυποποιείται τεχνολογικά και αποκτά τα οριστικά του χαρακτηριστικά ενώ παράλληλα αυξάνεται ο όγκος της παραγωγής και υπάρχει ζήτηση και σε άλλες χώρες.

Όταν το προϊόν φτάσει στην τρίτη του φάση, στη φάση της ωριμότητας όπως ονομάζεται, η ζήτηση του προϊόντος παύει να αυξάνεται ενώ παράλληλα νέες επιχειρήσεις παράγουν πλέον απομιμήσεις του προϊόντος. Επιπλέον, γίνεται ελαστικότερη η ζήτηση για το προϊόν αυτό και η τιμή του αρχίζει να πέφτει ενώ παράλληλα πρέπει να σημειωθεί ότι οι καταναλωτές γίνονται πιο ευαίσθητοι αναφορικά με την τιμή.

Τέλος, ο παραγωγός επιδιώκει να μειώσει το κόστος παραγωγής (Κυρκιλής 2010 , σ.136 - 137).

Η τελευταία φάση του κύκλου ζωής προϊόντος χαρακτηρίζεται από την εξαφάνιση του ολιγοπωλιακού πλεονεκτήματος. Επιπλέον, τεχνολογικά το προϊόν είναι πλέον τελείως τυποποιημένο, ενώ οι παραγωγοί πλέον αναγκάζονται να κάνουν αλλαγές στο προϊόν, να το διαφημίσουν περισσότερο ή ακόμα και να αλλάξουν τον τόπο εγκατάστασης για να μειώσουν το κόστος παραγωγής(Κυρκιλής 2010 , σ.138).

Πρέπει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι και σε αυτή τη θεωρία στο επίκεντρο της μελέτης βρίσκεται και πάλι το πολύ σημαντικό πλεονέκτημα της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας για μια επιχείρηση που της δίνει τη δυνατότητα να εισάγει συνεχώς καινούρια προϊόντα.

1.2.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Ο John Dunning τη δεκαετία τυ 1970 εισήγαγε μια νέα προσέγγιση γνωστή ως εκλεκτική προσέγγιση ή υπόδειγμα OLI (Ownership, Location, Internalisation). Ο Dunning θεωρεί ότι λόγω του αυξημένου κινδύνου που ελλοχεύει από μια μεγάλη επένδυση, θα πρέπει οι επιχειρήσεις να λαμβάνουν υπόψιν τους τρία πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα.

Ένα από αυτά είναι το πλεονέκτημα ιδιοκτησίας (Ownership). Σύμφωνα με αυτό το πλεονέκτημα η επιχείρηση θα πρέπει να διαθέτει χαρακτηριστικά που θα τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις και θα της δίνει προβάδισμα στις αγορές(Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 693 - 694). Τα χαρακτηριστικά που μπορούν να προσδώσουν σε μια επιχείρηση αυτό το πλεονέκτημα και να την κάνουν πιο ισχυρή και να αποκτήσει κάποια μονοπωλιακή δύναμη είναι η ισχυρή επωνυμία, καλή οργάνωση και διοίκηση και φυσικά προηγμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία στον τομέα που δραστηριοποιείται(Κοτταρίδη 2013, σ. 3).

1.2.5 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ

Σύμφωνα με το πλεονέκτημα τοποθεσίας (Location advantage) η επιχείρηση επιδιώκει να εγκατασταθεί σε ένα τόπο ο οποίος θα συνδυάζει πολλά θετικά για αυτήν στοιχεία όπως για παράδειγμα το φθηνό εργατικό δυναμικό, αρκετά μεγάλο εύρος

καταναλωτών, την πρόσβαση σε νέες και ισχυρές αγορές όπου η επιχείρηση θα μπορεί να επενδύσει και να προωθήσει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της και φυσικά η εύκολη πρόσβαση σε πρωτες ύλες. Δεν πρέπει βέβαια να ξεχνάμε ότι ένας σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης των άμεσων ξένων επενδύσεων που θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο πλεονέκτημα τοποθεσίας είναι και η ευνοϊκή μεταχείριση και τα κίνητρα που μπορεί να προσφέρει η εκάστοτε κυβέρνηση του υποψήφιου προορισμού της επένδυσης. Ένα από τα κίνητρα αυτά και ίσως το πιο σημαντικό είναι η χαμηλή φορολόγηση. (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 694 - 695).

1.2.6 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σε αυτήν την περίπτωση η πολυεθνική επιχείρηση αναπτύσσει μια πιο εσωτερική και πιο έντονη συνεργασία με τις θυγατρικές της μέσω των οποίων επενδύει σε άλλες χώρες. Ο λόγος που υιοθετεί αυτήν την πρακτική είναι γιατί θέλει να αποφύγει τους κινδύνους της ελεύθερης αγοράς. Επίσης, δεν θέλει να διακινδυνεύσει να διαρεύσει και να γίνει γνωστό στους ανταγωνιστές της το σύνολο των πλεονεκτημάτων που μπορεί να διαθέτει όπως για παράδειγμα η τεχνολογία – τεχνογνωσία ή ένα πρωτοποριακό προϊόν (Κιτωνάκης και Κόντης, 2012, σ. 694 - 695). Τέλος, με αυτόν τον τρόπο έχει τη δυνατότητα να αποφύγει το κόστος διαπραγμάτευσης με άλλες επιχειρήσεις, κυρίως τοπικές, ή ακόμα και το κόστος που θα προέκυπτε από μια πιθανή συνεργασία που θα είχε ως αποτέλεσμα την αδειοδότηση, δηλαδή το licencing (Κοτταρίδη 2013, σ. 4).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις έχουν στη διάθεσή τους αρκετά εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούν για να προστατεύσουν τις θυγατρικές τους, τις επενδύσεις που προκύπτουν από αυτές σε άλλες χώρες και φυσικά τα κέρδη τους. Συνεπώς, είναι φανερό ότι μελετούν πολύ καλά τις κινήσεις τους πριν προβούν σε κάποια άμεση ξένη επένδυση, λαμβάνουν υπόψιν τους όλους τους πιθανούς παράγοντες που μπορούν να την επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά και συνηθίζουν κατά κύριο λόγο να δημιουργούν στενή συνεργασία μεταξύ της μητρικής και των θυγατρικών της ώστε να ελαχιστοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τους κινδύνους.

1.3 ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει λόγος για τα αποτελέσματα των άμεσων ξένων επενδύσεων. Είναι λοιπόν επόμενο ότι ένα από αυτά τα αποτελέσματα είναι και η οικονομική ανάπτυξη η οποία συνδέεται άμεσα με τις ΑΞΕ καθώς οι τελευταίες προσφέρουν κεφάλαια μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ενώ παράλληλα δημιουργούν εξωστρέφεια στις χώρες υποδοχής των ΑΞΕ και επηρεάζουν θετικά αρκετές φορές, την οικονομική διακυβέρνηση τους θεσμούς αλλά και την οικονομία συνολικά της χώρας υποδοχής,

Μια από τις πιο σημαντικές επιδράσεις των ΑΞΕ είναι η τεχνογνωσία και η τεχνολογική πρόοδος που διαχέονται μέσω των επενδύσεων στις χώρες υποδοχής. Αν αναλογιστούμε ότι η εξέλιξη στον τομέα της τεχνολογίας προέρχεται από ένα μικρό όμιλο κρατών, και φυσικά των πιο ανεπτυγμένων, είναι φυσικό λοιπόν αυτές οι πολύ ανεπτυγμένες χώρες που είναι και πρωτοπόρες στις επενδύσεις να μεταλαμπαδεύουν με αυτό τον τρόπο νέα τεχνολογικά επιτεύγματα που σχετίζονται όχι μόνο με το εμπόριο και την παραγωγή αλλά και την επικοινωνία και γενικά με όλο το φάσμα της τεχνολογίας (Παπαδημητρίου και Παπασυρόπουλος, 2012, σ. 788 – 789).

Μια πολυεθνική εταιρία ή η επένδυσή της μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση όσο αναφορά τον τρόπο διοίκησης, την διαφήμιση, την τεχνολογία παραγωγής αλλά και τα στελέχη αυτών των επιχειρήσεων μπορούν να εργαστούν σε εγχώριες επιχειρήσεις και να μεταφέρουν εκεί την τεχνολογία και την τεχνογνωσία που έχουν κάνει κτήμα τους. Επίσης, οι εγχώριες επιχειρήσεις αναγκάζονται να εκσυγχρονίσουν τις μεθόδους με τις οποίες δρουν έτσι ώστε να ανταγωνιστούν τις επενδύσεις των πολυεθνικών.

Όσο αναφορά την οικονομική ανάπτυξη, οι ΑΞΕ από μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις μπορούν να δώσουν ώθηση για τη δημιουργία και εγχώριων επενδύσεων στη χώρα υποδοχής, έτσι ώστε να μπορέσουν να εξισορροπήσουν τον ανταγωνισμό. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι δεν μπορούμε να βγάλουμε ασφαλή και σίγουρα συμπεράσματα σχετικά με αυτό το συλλογισμό αν αναλογιστούμε ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη και ισχυρότερη

χρηματοπιστωτική ικανότητα και μπορούν πολλές φορές να εκτοπίσουν από τον ανταγωνισμό τις εγχώριες επιχειρήσεις και επενδύσεις (Παπαδημητρίου και Παπασυριόπουλος, 2012, σ. 791 – 792).

Επιπλέον, οι άμεσες ξένες επενδύσεις προκαλούν και διαρθρωτικές αλλαγές στη χώρα υποδοχής. Έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια ότι πολλές χώρες πραγματοποιούν ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων, αλλά και εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιριών. Μια χώρα όταν θέλει να γίνει ελκυστικός προορισμός για τις ΑΞΕ τότε κάνει αρκετές διαρθρωτικές και θεσμικές αλλαγές.

Ένας τρόπος για να γίνει μια χώρα ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις είναι να προσφέρει κίνητρα. Βέβαια όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μια χώρα τόσο λιγότερο χρειάζεται να κάνει αλλαγές με σκοπό να δώσει κίνητρα σε επιχειρήσεις για να επενδύσουν εκεί, καθώς αυτές οι χώρες έχουν ήδη το θεσμικό πλαίσιο και τις υποδομές για την προσέλκυση ΑΞΕ. Πρέπει να αναφερθεί φυσικά ότι τα πιο συχνά κίνητρα για προσέλκυση ΑΞΕ είναι οι φορολογικές ελαφρύνσεις, το μελλοντικό ύψος των κερδών, η ύπαρξη σύγχρονων υποδομών, η εύκολη επιστροφή κεφαλαίων στην χώρα προέλευσης και οι επιδοτήσεις για τις εξαγωγές (Παπαδημητρίου και Παπασυριόπουλος, 2012 , σ. 792 – 793).

Ένας άλλος τομέας ο οποίος οφελείται από τις ΑΞΕ είναι και το διεθνές εμπόριο, καθώς μπορεί να υπάρξει αύξηση νέων καταναλωτικών προτύπων και φυσικά αύξηση των εισαγωγών. Επίσης, αυξάνονται και οι εξαγωγές σε περίπτωση που τα προϊόντα που κατασκευάζονται ή συναρμολογούνται στη χώρα υποδοχής προορίζονται για εξαγωγικές δραστηριότητες (Παπαδημητρίου και Παπασυριόπουλος, 2012 , σ. 794 – 795).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να βοηθήσουν ένα αναπτυσσόμενο κράτος να προοδεύσει και να δημιουργήσει ευκαιρίες ανάκαμψης και ανάπτυξης αλλά και να το εντάξει στο διεθνές εμπορικό σύστημα. Η χώρα υποδοχής μπορεί να αποκτήσει τεχνολογία και τεχνογνωσία που δεν είχε στο παρελθόν αλλά και να δώσει ώθηση για εγχώριες επένδυσεις ώστε να γίνει πιο ανταγωνιστική.

1.3.2 ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

Μια πολυεθνική επιχείρηση επενδύοντας σε μια άλλη χώρα δεν δημιουργεί μόνο θετικά αποτελέσματα. Πολλές φορές μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα κυρίως στον ανταγωνισμό και στη δομή της αγοράς.

Οι θυγατρικές των πολυεθνικών επιχειρήσεων μπορούν να αποκτήσουν αρκετά μεγάλη μονοπωλιακή δύναμη και να εκτοπίσουν με αυτόν τον τρόπο τις εγχώριες επιχειρήσεις, καθώς είναι μέλη ενός παγκόσμιου οργανισμού και έτσι συγκεντρώνουν περισσότερα κεφάλαια, τεχνογνωσία, έχουν πολλές φορές καλύτερη οργάνωση, συνδυάζουν περισσότερα πλεονεκτήματα και συνεπώς υπερτερούν σε πολλά επίπεδα των εγχώριων επιχειρήσεων βλάπτοντας έτσι το επίπεδο του ανταγωνισμού (Κυρκιλής 2010, σ. 206 – 208).

Πρέπει να αναφερθεί φυσικά ότι αυτή η περίπτωση μπορεί να συμβεί μόνο σε αναπτυσσόμενες χώρες διότι εκεί οι εγχώριες επιχειρήσεις υστερούν σε πολλά έναντι των θυγατρικών των μεγάλων πολυεθνικών. Επίσης, η είσοδος μιας πολυεθνικής σε μια ξένη αγορά, μέσω των ΑΞΕ και των θυγατρικών, είναι πολύ πιθανό να επιφέρει είσοδο στην αγορά αυτή και άλλων ξένων επιχειρήσεων του ίδιου ανταγωνιστικού επιπέδου και να μειώσει έτσι τη συγκέντρωση. Αυτό βέβαια θα μπορούσε να συμβεί μόνο σε μια ανεπτυγμένη χώρα, καθώς εκεί η αγορά είναι πιο ισχυρή, υπάρχει μεγαλύτερο καταναλωτικό εύρος, μεγαλύτερη ζήτηση και φυσικά καλύτερες υποδομές (Κυρκιλής 2010, σ. 208 – 210).

1.3.3 ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η εισροή ξένου ιδιωτικού κεφαλαίου φέρει θετικά αποτελέσματα για την εγχώρια οικονομία της χώρας υποδοχής της επένδυσης. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει πάντα σε όλες τις περιπτώσεις αν αναλογιστούμε ότι ο επαναπατρισμός των κεφαλαίων και των κερδών των θυγατρικών προς τη μητρική επιχείρηση δημιουργούν πλήγμα στη χώρα υποδοχής των ΑΞΕ (Κυρκιλής 2010, σ. 205).

Οι θυγατρικές εταιρίες των μεγάλων πολυεθνικών έχουν τη δυνατότητα να μειώνουν τεχνητά τα κέρδη τους, πρακτική που συμβαίνει κυρίως σε χώρες με υψηλή

φορολογία. Οι τιμές μεταβίβασης που χρησιμοποιούν στις μεταξύ τους συναλλαγές ρυθμίζονται από το ίδιο το δίκτυο των εταιριών αυτών και μπορούν κατά συνέπεια να ορίσουν όποια τιμή θέλουν με τις συνέπειες από την ενέργεια αυτή να βαραίνουν τη χώρα υποδοχής της επένδυσης.

Επίσης, η επιρροή στο εμπορικό ισοζύγιο μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τον τύπο των ΑΞΕ. Για παράδειγμα οι ΑΞΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκμετάλλευσης φυσικών πόρων αυξάνουν το εμπόριο καθώς εξάγουν πρώτες ύλες. Από την άλλη μεριά οι ΑΞΕ εκμετάλλευσης αγορών μπορούν αφενός να υποκαταστήσουν τις εισαγωγές στην αγορά της χώρας υποδοχής και αφετέρου να ενισχύσουν τις εισαγωγές εισάγοντας στην εγχώρια αγορά προϊόντα της μητρικής εταιρίας που είτε δεν υπάρχουν στην αγορά, είτε δεν παράγονται στην χώρα υποδοχής. Τέλος, υπάρχουν και οι ΑΞΕ με εξαγωγικό προσανατολισμό. Αυτές οι επενδύσεις αυξάνουν τις εξαγωγές, καθώς παράγουν προϊόντα ή υπηρεσίες που θα προορίζονταν από την αρχή για εξαγωγές εκμεταλλευόμενες πάντα τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και της χώρας εγκατάστασής τους (Κυρκιλής 2010, σ. 205 - 206).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να επιφέρουν και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα, τα οποία φυσικά επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τη χώρα εγκατάστασης της επένδυσης και την εγχώρια οικονομία. Συνεπώς, μολονότι οι ΑΞΕ μπορούν να δώσουν ώθηση για επενδύσεις στη χώρα υποδοχής, να την αναβαθμίσουν τεχνολογικά, να δώσουν νέες ιδέες στον τομέα της διοίκησης και της τεχνογνωσίας, μπορούν επίσης να μειώσουν τον ανταγωνισμό καθώς στις αναπτυσσόμενες χώρες οι ΑΞΕ είναι αυτές που υπερτερούν ενώ μπορούν επίσης να δημιουργήσουν πρόβλημα και στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

2. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1. ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΩΣ ΤΟ 2000

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να δούμε πως εισχώρησαν οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα μεταπολεμικά ως και την αυγή της νέας χιλιετίας, δεδομένου ότι όλες αυτές τις δεκαετίες η Ελλάδα πέρασε από διάφορα στάδια, όπως για παράδειγμα τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1962, την υποτίμηση της δραχμής, τον εξαγωγικό προσανατολισμό που ήθελε να έχει πλέον η χώρα και φυσικά την ένταξη στην ΟΝΕ. Έχει επίσης πολύ ενδιαφέρον να δούμε σε ποιους τομείς δραστηριοποιούνταν οι επενδύσεις αυτές και αν άλλαξαν στο πέρασμα των δεκαετιών

Αμέσως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, δηλαδή τη δεκαετία του 1950, οι ΑΞΕ στην Ελλάδα ήταν πολύ περιορισμένες, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην πολιτική που άσκησε τότε η χώρα. Η Ελλάδα επιδίωξε να προστατεύσει την εγχώρια παραγωγή, μείωσε κατά πολύ τις εισαγωγές και φυσικά απέρριπτε επενδυτικά σχέδια που θα είχαν παρόμοιο πεδίο δράσης με την εγχώρια παραγωγή. Η Ελλάδα ήθελε με αυτόν τον τρόπο να μειώσει τον ανταγωνισμό που θα έβλαπτε τα εγχώρια προϊόντα που δεν θα μπορούσαν να είναι στα ίδια ποιοτικά επίπεδα με αυτά των ξένων παραγωγών και επιχειρήσεων (Κυρκιλής 2010, σ. 223 – 224).

Πρέπει να επισημάνω στο σημείο αυτό η χώρα δεχόταν επενδύσεις που είχαν εξαγωγικό προσανατολισμό ή επενδύσεις που είχαν να κάνουν με τομείς και κλάδους που το ελληνικό κεφάλαιο ήταν ανύπαρκτο. Οι ΑΞΕ αυτές είχαν να κάνουν κατά κύριο λόγο με τη μεταποίηση, το δευτερογενή τομέα, τις μεταφορές, τα μέταλλα και το πετρέλαιο ενώ παράλληλα η εγχώρια παραγωγή επικεντρώθηκε εκείνη την περίοδο κυρίως στα καταναλωτικά προϊόντα. Παρ' όλα αυτά, δεν έγιναν δομικές και θεσμικές αλλαγές στην ελληνική οικονομία με αποτέλεσμα να συνεχίζει να βασίζεται στην αγροτική παραγωγή χωρίς να επενδύει στη μεταποίηση, με τις συνέπειες να γίνονται ορατές στη μείωση των εξαγωγών και στην επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ (Κυρκιλής 2010, σ. 224 – 226).

Για αυτούς ακριβώς τους λόγους τη δεκαετία του 1960, και συγκεκριμένα το 1962 με τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ελλάδα είχε σκοπό να τονώσει τις εξαγωγές μέσω των ευνοϊκών όρων και των πλεονεκτημάτων που της

προσέφερε η Κοινή Αγορά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς δεν θα υπήρχαν εμπόδια για εμπορική συνεργασία της Ελλάδας με τις χώρες που ήδη συμμετείχαν στην αγορά αυτή. Παράλληλα, τη δεκαετία 1960 σημειώθηκε αύξηση των επενδύσεων στη μεταποίηση, στα τρόφιμα και στα μέταλλα ενώ οι ΑΞΕ εκτοξεύτηκαν στην Ελλάδα μετά το 1962. Παρατηρήθηκε επίσης ανάπτυξη στη βιομηχανία γεγονός το οποίο εξηγείται και από τη διεθνή επέκταση των ΗΠΑ στο εμπόριο και στις επενδύσεις. Τη συγκεκριμένη δεκαετία οι ΑΞΕ αφορούσαν μεταποιητικά προϊόντα, τον τομέα των μεταφορών, των χημικών και των πετρελαιοειδών αλλά υπήρξε και παραγωγή νέων προϊόντων (Κυρκιλής 2010, σ. 226 – 232).

Τη δεκαετία του 1970 παρατηρείται μια αύξηση των ΑΞΕ ως προς τα τρόφιμα, τα ποτά και την υφαντουργία. Από το 1950 ως τα μέσα της δεκαετίας του 1970 η χώρα προέλευσης των περισσότερων και σημαντικότερων ΑΞΕ στην Ελλάδα ήταν οι ΗΠΑ με ποσοστό που ξεπέρασε το 39% του συνόλου των ΑΞΕ ενώ δεύτερη έρχεται η Γαλλία με ποσοστό περίπου 25%. Επίσης, τη δεκαετία αυτή παρατηρείται αύξηση στις ΑΞΕ από ευρωπαϊκές χώρες γεγονός που εξηγείται αφενός από την ίδρυση νέων εταιριών και επιχειρήσεων στην Ευρώπη και αφετέρου από τη δημιουργία νέων προϊόντων. Επιπλέον, οι ευρωπαϊκές ΑΞΕ επικεντρώνονταν κυρίως στα μέταλλα, όπως αλουμίνιο και σίδηρο, στις ηλεκτρικές συσκευές, στην υφαντουργία και στα χημικά ενώ οι αμερικάνικες ΑΞΕ κυρίως στο πετρέλαιο στο χαρτί, στο πλαστικό στις μηχανές και στα ελαστικά. Ωστόσο, στο δεύτερο μισό της δεκαετίας παρατηρείται μείωση των επενδύσεων (Κυρκιλής 2010, σ. 232 – 236).

Στην αρχή της δεκαετίας του 1980 υπήρξε αδυναμία όσο αναφορά τη σωστή καταγραφή των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα διότι η Τράπεζα της Ελλάδας σταμάτησε την καταγραφή κεφαλαίων και η χρήση πια της κατηγορίας «Λοιπά Επιχειρησιακά Κεφάλαια» δεν μας δίνει τη δυνατότητα να βγάλουμε ασφαλή και σίγουρα συμπεράσματα. Η Ελλάδα με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981 και στην πρώτη της πενταετία σε αυτή, δηλαδή μέχρι το 1985, σημείωσε αύξηση του αποθέματος των εισροών ΑΞΕ. Ωστόσο με την δημιουργία της ενιαίας αγοράς και αργότερα της νομισματικής ένωσης φαίνεται πως η Ελλάδα δεν ευνοείται ιδιαίτερα καθώς μειώνεται ο ρυθμός αύξησης του αποθέματός της σε 37,7% και 19,7% στη δεκαετία του 1990 (Κυρκιλής 2010, σ. 236 – 240).

Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί ότι η Ελλάδα δεν μπόρεσε να εκμεταλλευτεί την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς στην ΕΕ αλλά και γενικά την περεταίρω εμβάθυνση και διεύρυνση της ΕΕ στον οικονομικό τομέα και να αυξήσει ακόμη περισσότερο τον αριθμό και την απορρόφηση των ΑΞΕ στην Ελλάδα συγκριτικά με άλλες περιφερειακές χώρες παρά το γεγονός ότι από το 1980 και μετά κατάφερε συνολικά μια σημαντική αύξηση. Επιπλέον, τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα παρατηρείται προβάδισμα του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα ενώ ο πρωτογενής μπορεί να παρουσιάζει αύξηση στην αρχή της δεκατίας του 1980, μετά όμως σημειώνει πολύ σημαντική μείωση και ιδιαίτερα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Οι ξένοι επενδυτές συνεχίζουν να επενδύουν στον κλάδο της μεταποίησης και μετά τη δεκαετία του 1990 το κέντρο βάρους μετατοπίζεται στην τομέα των υπηρεσιών και κυρίως στον τουρισμό και στις μεταφορές (Κυρκιλής 2010, σ. 241 – 245).

Οι δεκαετίες 1980 και 1990 θα μπορούσαν γενικά να θεωρηθούν στάσιμες όσο αναφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις δεδομένου ότι πολλές άλλες χώρες, κυρίως της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, άρχισαν να διεκδικούν τη θέσης τους στο διεθνές εμπορικό και οικονομικό σύστημα στην έναρξη της δεύτερης φάσης της παγκοσμιοποίησης. Αυτές τις δύο δεκαετίες παρατηρήθηκε ετήσια μείωση στο ρυθμό ανάπτυξης και δημιουργίας άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα σε αντιδιαστολή με τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου, αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο τα ποσοστά της Ελλάδας ήταν πολύ χαμηλότερα (1,6%), σε σχέση με αυτά της ΕΕ (26,5%), της οποίας ήταν πλέον μέλος της. Επίσης, την ίδια περίοδο σημειώνεται και αλλαγή στους κλάδους των επενδύσεων. Στο επίκεντρο είναι πλέον οι υπηρεσίες, ο τουρισμός, τα χρηματοπιστοτικά ενώ αυξάνεται και ο αριθμός των συγχωνεύσεων και των εξαγορών (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

Από την άλλη μεριά παρατηρείται μεταστροφή και σινάμα μεγάλη αύξηση στις εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα από το 1999 και μετά και ειδικά με την είσοδο της Ελλάδας στη ΟΝΕ. Έτσι δεν υπάρχει πια ο παράγοντας της συναλλαγματικής ισοτιμίας, που θεωρούνταν πολύ σημαντικός τα προηγούμενα χρόνια και υπάρχει επιπλέον απελευθέρωση των κεφαλαιακών ροών. Από το 2000 και μετά η Ελλάδα άρχισε να βασίζεται πολύ στις άμεσες ξένες επενδύσεις, προερχόμενες κυρίως από τις ΗΠΑ αλλά και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οποίες η ελληνική οικονομία είχε πλέον στενότερη συνεργασία και επαφή (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι η Ελλάδα οφείλει ένα σημαντικό μέρος της οικονομικής ανάπτυξης από τη δεκαετία του 1950 και μετά στις άμεσες ξένες επενδύσεις που έλαβαν χώρα στην επικράτειά της από κράτη με ισχυρή οικονομία και επιχειρήσεις ενώ παράλληλα τη βοήθησαν να αναπτυχθεί και στο βιομηχανικό τομέα και στον τομέα της μεταποίησης και να μην περιοριστεί μόνο στον αγροτικό τομέα που θεωρούνταν ως τότε η βασικότερη πηγή εσόδων. Δόθηκε δηλαδή ιδιαίτερη έμφαση και στον τουρισμό και στις υπηρεσίες ενώ με την ένταξή της στην ΕΕ κατάφερε να γίνει πιο ελκυστική καθώς έγινε μέλος ενός ομίλου ισχυρών κρατών με ένα κοινό και ελπιδοφόρο νόμισμα.

2.2 ΠΡΟΣΕΛΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

2.2.1 ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΑΞΕ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει λόγος στα κίνητρα που ωθούν τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις να επενδύσουν σε μια χώρα και φυσικά στους τρόπους με τους οποίους η Ελλάδα μπορεί να προσελκύσει αυτές τις άμεσες ξένες επενδύσεις έτσι ώστε να μπορέσει να επιτύχει ξανά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης δεδομένου ότι για μια χώρα όπως η Ελλάδα που έχει κλονιστεί από την κρίση, μια διέξοδος και ίσως η πιο σημαντική και ελπιδοφόρα είναι η εγκατάσταση ξένων επιχειρήσεων οι οποίες θα τονώσουν την ελληνική οικονομία και τις εξαγωγές της.

Ένα από τα κίνητρα που έχουν οι επιχειρήσεις για να επενδύσουν σε μια χώρα είναι το μέγεθος, η ποικιλομορφία και η ισχύς της αγοράς στην οποία θέλουν να δραστηριοποιηθούν. Οι επιχειρήσεις όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας δεν επιθυμούν να διακινδυνεύουν τα κεφάλαιά τους σε μικρές και ανίσχυρες αγορές αλλά επιζητούν συνεχώς νέες και ισχυρές αγορές. Άρα λοιπόν επιδιώκουν να γίνονται μέλος μιας αγοράς με μεγάλη ζήτηση για τα προϊόντα τους ή τις υπηρεσίες τους, τα οποία είναι ήδη γνωστά και φυσικά το καταναλωτικό κοινό στο οποίο απευθύνονται θέλουν να έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί άμεσα σε αυτά, έτσι ώστε να έχουν το επιθυμητό κέρδος (Pantelidis και συν. , 2011).

Ένα άλλο κίνητρο, εξίσου σημαντικό με το πρώτο, το οποίο συγκαταλέγεται στο πλεονέκτημα τοποθεσίας, είναι η τεχνολογική ικανότητα της χώρας. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επιθυμούν να επενδύουν σε χώρες τεχνολογικά προηγμένες

όχι μόνο στον τομέα της παραγωγής αλλά και στον τομέα της καινοτομίας, της επικοινωνίας και της διακυβέρνησης. Όσο πιο προηγμένη είναι τεχνολογικά μια χώρα τόσο περισσότερες επενδύσεις μπορεί να προσελκύσει. Η Ελλάδα βασίζεται σε αυτό της το πλεονέκτημα διότι διαθέτει τα μέσα αυτά που την καθιστούν ελκυστική ως χώρα υποδοχής επενδύσεων (Pantelidis και συν. , 2011).

Ένας ακόμη παράγοντας που θεωρείται σημαντικός για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων είναι ο πληθωρισμός. Αν βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα βέβαια τότε λειτουργεί ως αποσταθεροποιητικός παράγοντας για την οικονομία. Επίσης, σημαντικός είναι και ο ρόλος της χρηματοδότησης και της ρευστότητας καθώς μια ανεπτυγμένη χρηματοοικονομικά αγορά μπορεί να προσδώσει εύκολη πρόσβαση σε κεφάλαια και φυσικά να ενισχύσει την πιστολιπτική ικανότητα της χώρας προορισμού. Άρα λοιπόν η Ελλάδα θα πρέπει να ανακάμψει σε αυτούς τους τομείς ώστε να γίνει πιο ελκυστική στους επενδυτές (Οικονόμου 2014).

Δεν πρέπει φυσικά να παραλείψουμε σε καμία περίπτωση και το κόστος εργασίας. Είναι μια από τις βασικές παραμέτρους στην απόφαση των πολυεθνικών όσο αναφορά τις επενδύσεις. Αυτό από μόνο του βέβαια δεν μπορεί να προσελκύσει επενδύσεις καθώς ιδιαίτερα σημαντικό είναι το επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού. Ιδιαίτερα σημαντική μπορεί να θεωρηθεί μια επένδυση για το ανθρώπινο κεφάλαιο ή για την έρευνα και την ανάπτυξη (Οικονόμου 2014). Η Ελλάδα είναι μια χώρα που διαθέτει εργατικό δυναμικό υψηλού επιπέδου σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας και αν επενδύσει σωστά σε αυτό το πλεονέκτημα μπορεί να γίνει πόλος έλξης για πολλές θυγατρικές επιχειρήσεις.

Επιπλέον, η φορολογία παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για τις επενδύσεις από το εξωτερικό. Όσο πιο υψηλοί είναι οι φορολογικοί συντελεστές σε μια χώρα τόσο πιο πολύ απομακρύνεται από το πεδίο δράσης των επενδυτών. Είναι αναγκαίο λοιπόν να υπάρχει σταθερότητα και αξιοπιστία στους φορολογικούς συντελεστές και στο φορολογικό σύστημα (Οικονόμου 2014).

Θεωρώ επίσης, ότι και οι θεσμικοί παράγοντες μπορούν να συμπεριληφθούν στα κίνητρα και στους τρόπους προσέλκυσης των ΑΞΕ. Μια χώρα δηλαδή που δεν χαρακτηρίζεται από διαφθορά στο δημόσιο τομέα και στη δικαιοσύνη μπορεί να έχει προβάδισμα έναντι άλλων χωρών όσο αναφορά τις επενδύσεις. Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η γρήγορη και αξιόπιστη λήψη αποφάσεων από το πολιτικό φάσμα

μπορούν να αποτελέσουν θετικότατα στοιχεία προσέλκυσης επενδύσεων (Οικονόμου 2014).

Είναι αδύνατον να μην αναφέρω πως το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν είναι μόνο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μέλος της ευρωζώνης, την καθιστά αυτόματα μια αξιόπιστη χώρα αλλά και τη διατηρεί επίσης σε μια τεράστια αγορά όπως αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, μέσω αυτής της ελεύθερης αγοράς είναι εύκολο να προσελκύσει επενδύσεις από άλλα κράτη – μέλη. Αυξάνονται λοιπόν με αυτόν τον τρόπο οι εξαγωγές καθώς είναι πιο εύκολο να πραγματοποιηθούν σε χώρες της ΕΕ και η ύπαρξη ενός κοινού ισχυρού νομίσματος όπως το ευρώ ελαχιστοποιεί τους κινδύνους ζημιών από τις συναλλαγματικές ισοτιμίες (Pantelidis και συν. , 2011).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι η Ελλάδα διαθέτει αρκετά εργαλεία με τα οποία μπορεί να προσελκύσει άμεσες ξένες επενδύσεις και μπορεί επίσης να προσφέρει αρκετά κίνητρα προς τους ξένους επενδυτές ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ξανά σαν μια χώρα υποδοχής με πρόσφορο έδαφος, κάτι που θα της φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο στην προσπάθειά της να ανακάμψει και να βγει από την οικονομική κρίση.

2.2.2 ΤΑ ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ στα αντικίνητρα που εντοπίζουν και λαμβάνουν υπόψιν τους οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και πολλές φορές αποφεύγουν να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, η οποία τα χρόνια της κρίσης κυρίως δεν έχει καταφέρει να προσελκύσει τον απαιτούμενο αριθμό σημαντικών ΑΞΕ που θα της δώσουν ώθηση να ανακάμψει από την κρίση.

Είναι αλήθεια ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια την καθιστούν ως απαγορευτικό προορισμό άμεσων ξένων επενδύσεων και αυτό αποτελεί πολύ μεγάλο αγκάθι για την ελληνική οικονομία. Οι λόγοι που έχουν οδηγήσει σε αυτήν την κατάσταση τη χώρα είναι πολλοί. Για παράδειγμα πολλές φορές είναι οι ίδιοι οι πολίτες που στέκονται εμπόδιο στις επενδύσεις με τις κινητοποιήσεις τους θεωρώντας ότι μια επένδυση μπορεί να βλάψει την εγχώρια παραγωγή και τους παραγωγούς και θεωρούν ότι οι μεγάλες πολυεθνικές έχουν «ιμπεριαλιστικές» βλέψεις και έχουν σκοπό να εκμεταλευτούν τους εγχώριους

φυσικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό για δικά τους και μόνο συμφέροντα (Παπανίκος 2016).

Επίσης, οι ίδιοι οι επενδυτές θεωρούν πολλές φορές ότι δεν τους συμφέρει να επενδύσουν στην Ελλάδα και αυτό γιατί η Ελλάδα για πολλούς θεωρείται μια διεφθαρμένη χώρα και πολύ από τους μεγάλους κυρίως επενδυτές δεν θέλουν να χαλάσουν τη φήμη τους επενδύοντας σε μια τέτοια χώρα. Ένα άλλο αντικίνητρο είναι η γραφειοκρατία και οι καθυστερήσεις που μπορεί να προξενήσει στην υλοποίηση μιας ΑΞΕ που από μόνη της είναι χρονοβόρα, αλλά και σε συνδυασμό με την ελληνική γραφειοκρατία, δεν μπορεί παρά να αποτελεί έναν αποτρεπτικό παράγοντα για επενδύσεις (Παπανίκος 2016).

Δεν μπορούμε βέβαια να μην αναφερθούμε και στην υψηλή φορολογία που αποτελεί έναν από τους βασικότερους παράγοντες αποτροπής επενδύσεων προς τη χώρα. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές δεν κάνουν την Ελλάδα ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις ενώ πολύ συχνό είναι το φαινόμενο των έκτακτων και απρόβλεπτων νέων φόρων που ως αποτέλεσμα έχουν τη μείωση της κατανάλωσης. Εκτός από αυτό έντονο είναι και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής σε περιπτώσεις υπερφορολόγησης μειώνοντας έτσι τα έσοδα του κράτους (Λιάρος και Ζαΐρης 2018).

Επιπλέον, σημαντικό είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει ένα σταθερό φορολογικό σύστημα για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις. Ακόμα και αν υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες για τις καινούριες επενδύσεις, δεν ισχύει το ίδιο και για τις ήδη υπάρχουσες επενδύσεις ή επιχειρήσεις, κάτι που αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει αξιοκρατία και δικαιοσύνη σε αυτόν τον τομέα. Δεν υπάρχει λοιπόν ίση και δίκαιη αντιμετώπιση όλων των επενδυτών και αυτό δυστυχώς διαστρεφλώνει τον ανταγωνισμό (Σκούρας 2018)

Οι επενδυτές γνωρίζουν ότι οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα είναι σε αρκετά υψηλά επίπεδα, γνωρίζουν όμως επίσης ότι σε λίγα χρόνια η κατάσταση θα έχει ομαλοποιηθεί και ότι αυτό δεν θα αποτελεί πλέον πρόβλημα για να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους στην Ελλάδα. Ανησυχούν όμως πολύ για τον πολύ αργό ρυθμό των διαδικασιών λόγω της γραφειοκρατίας, για τις μεγάλες καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης και έτσι δεν μπορούν να είναι σίγουροι για το πότε θα υλοποιηθεί η επένδυσή τους, αν θα υπάρξει μικρή ή μεγάλη καθυστέρηση και αυτό φυσικά τους κάνει να αμφιβάλλουν και να σκέφτονται ότι η Ελλάδα δεν είναι η καλύτερη επιλογή για επενδύσεις (Ρέτσος 2018).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι ένας βασικός λόγος που η Ελλάδα δεν προσελκύει επενδύσεις τα τελευταία χρόνια, είναι η ύπαρξη αρκετών αντικινήτρων, με πιο σημαντικά αυτά της υπερφορολόγησης και της γραφειοκρατίας. Οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις θέλουν συνεχώς να μειώνουν τους κινδύνους που ενδεχομένως θα προκύψουν από μια επένδυση και για αυτό το λόγο αποφεύγουν την Ελλάδα διότι δεν μπορούν να γνωρίζουν με βεβαιότητα αν θα καθυστερήσει η υλοποίηση της επενδύσής τους και πόσο και αν θα υπάρξει εκ νέου αύξηση στους φορολογικούς συντελεστές.

2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσω να αποτυπώσω τις επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα, διότι ως γνωστόν την τελευταία δεκαετία, τα χρόνια της κρίσης δηλαδή, οι ΑΞΕ στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά πολύ, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην διεθνή οικονομική κρίση που ταλανίζει ακόμη και σήμερα την Ελλάδα, η οποία προσπαθεί να συνέλθει και να ανακάμψει από τις τρομερές συνέπειές της.

Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι η οικονομική κρίση επηρέασε τις άμεσες ξένες επενδύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο μειώνοντάς τις κατά πολύ την πρώτη διετία, δηλαδή το 2008 και το 2009. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι το 2011 θεωρείται ως χρονιά ανάκαμψης για τις ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο, υπήρξαν σημαντικές αλλαγές ως προς την κατανομή των ΑΞΕ. Στα χρόνια της οικονομικής κρίσης οι ανεπτυγμένες χώρες είναι αυτές που επηρεάστηκαν περισσότερο αναφορικά με τις ΑΞΕ καθώς το απόθεμά τους έμεινε σχεδόν αμετάβλητο. Από την άλλη μεριά, οι αναπτυσσόμενες χώρες κατάφεραν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στην παγκόσμια αγορά καθώς κατάφεραν να αυξήσουν το απόθεμά τους σε ΑΞΕ κατά 47,6% (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

Φαίνεται λοιπόν ότι κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης οι χώρες που μέχρι τότε θεωρούνταν πόλοι έλξης για επενδύσεις αρχίζουν και χάνουν έδαφος ή αυξάνουν ελάχιστα το απόθεμά τους εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις όπως η Ιαπωνία η οποία βελτιώνει κατά πολύ τη θέση της και αυξάνει το απόθεμά της κατά 70%. Επίσης, αύξηση σημείωσαν και η Αυστραλία και το Λουξεμβούργο κατά 29,4% και 40,7%

αντίστοιχα, ενώ από τις αναπτυσσόμενες χώρε την καλύτερη επίδοση είχαν η Κίνα και η Ινδία με 117,6% και 90,7% αντίστοιχα. Πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι αυτή η μεταστροφή και το προβάδισμα των αναπτυσσόμενων χωρών έναντι των ανεπτυγμένων όσο αναφορά τις ΑΞΕ έχει ξεκινήσει τουλάχιστον δέκα χρόνια πριν, απλά η κρίση το μεγιστοποίησε, ανέδειξε ως πόλο έλξης πολλές αναπτυσσόμενες χώρες ενώ το τρίπολο ΗΠΑ – ΕΕ – Ιαπωνία έχασε σημαντικό έδαφος (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

Σε περιφερειακό επίπεδο, μολονότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ένας ελκυστικός προορισμός για επνδύσεις, σημειώσε αρκετά μεγάλη μείωση σε ΑΞΕ την περίοδο της κρίσης. Το μεγαλύτερο πλήγμα υπέστησαν οι ενδοευρωπαϊκές ΑΞΕ ενώ το 2008 οι εισροές μειώθηκαν στο μισό σε σχέση με το 2007 και συνέχισαν να μειώνονται και τα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν. Η οικονομική κρίση λοιπόν αποδυνάμωσε αρκετά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και κυρίως αυτές που δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα προκαλώντας έτσι αλυσιδοτές αντιδράσεις σε όλους σχεδόν τους τομείς ενώ μειώθηκε επίσης η πρόσβασή τους σε κεφάλαια. Τέλος, οι χώρες της ευρωζώνης είναι αυτές που επηρεάστηκαν περισσότερο από την κρίση καθώς το απόθεμά τους μειώθηκε από 3% ως 4,9% (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

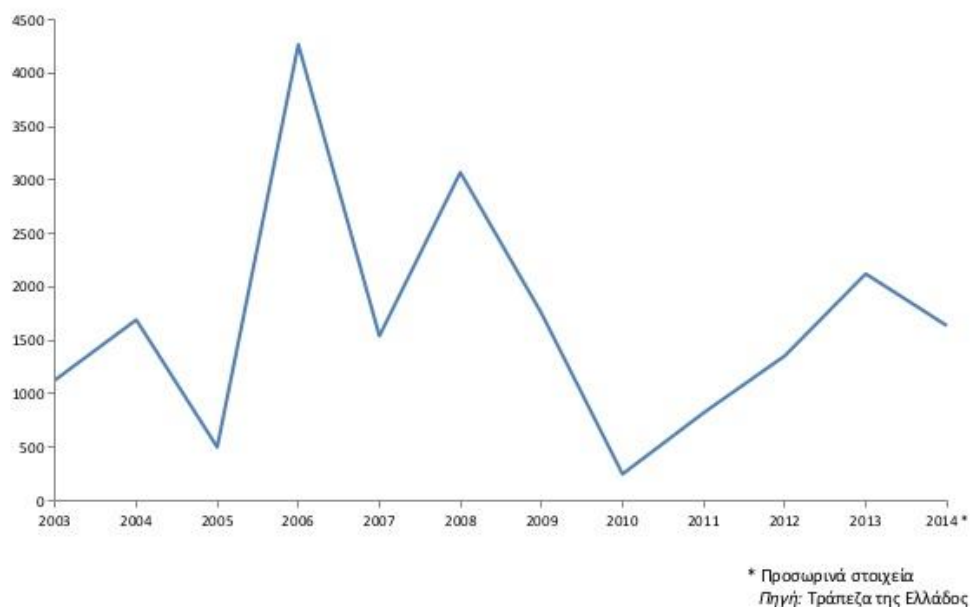
Είναι αλήθεια ότι κατά την περίοδο της κρίσης μειώθηκαν κατά πολύ οι ΑΞΕ στην Ελλάδα. Η πρώτη χρονιά που παρατηρείται σημαντική πτώση είναι το 2008 με 23,3% μείωση αποθέματος. Αν και τα δύο επόμενα χρόνια σημειώνεται μια μικρή αύξηση, αργότερα από το 2011 και μετά παρατηρείται και πάλι κατακόρυφη πτώση στις ΑΞΕ που αποτυπώνεται σε ποσοστό -24,14%. Την περίοδο αυτή, οι χώρες από τις οποίες γίνεται η μεγαλύτερη απόσυρση κεφαλαίου είναι η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία, ενώ η Γερμανία, η Αυστρία και το Βέλγιο είναι οι χώρες της Ευρώπης που επενδύουν τα περισσότερα κεφάλαια στην Ελλάδα (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013).

Κλάδος	Απόλυτη μεταβολή (2007-2011) ποσά σε εκατ. ευρώ	Ποσοστιαία μεταβολή (2007-2011)	Κλάδος	Απόλυτη μεταβολή (2007-2011) ποσά σε εκατ. ευρώ	Ποσοστιαία μεταβολή (2007-2011)
-			+		
Μη κατανεμόμενα	-12774		Υγεία και κοινωνική μέριμνα	73	37,44
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	-7707	-70,35	Γεωργία, ορυχεία	143	204,29
Τρόφιμα, ποτά και καπνός	-4637	-59,56	Μεταφορές και Αποθήκευση	146	39,46
Μεταλλικά προϊόντα και μηχανήματα	-1212	-70,51	Ενημέρωση και επικοινωνία	202	6,14
Προϊόντα πετρελαίου, χημικών φαρμακευτικών και πλαστικού	-1005	-25,88	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	224	50,79
Λοιπές Μεταποιητικές βιομηχανίες	-413	-28,84	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	301	716,67
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	-310	-32,26	Ηλεκτρική ενέργεια, αέριο και νερό	401	120,42
Κατασκευές	-211	-38,36	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	480	800,00
Λοιπές Υπηρεσίες	-55	-44,00	Εμπόριο και επισκευές	762	26,31
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, οπτικά προϊόντα	-52	-86,67	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες		
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες και ξύλο	-42	-23,20	Οχήματα και λοιπός εξοπλισμός μεταφορών		
			Εκπαίδευση		

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα παρατηρείται σημαντική αποεπένδυση στους κλάδους των χρηματοπιστωτικών και των τροφίμων και για αυτό το λόγο μειώνονται σημαντικά τα αποθέματα ΑΞΕ στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης. Πιο συγκεκριμένα στον τομέα των τροφίμων σημειώνεται μείωση 59,56% ενώ στον τομέα των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων παρατηρείται ακόμη μεγαλύτερη μείωση 70,35%. Εκτός από αυτούς τους δύο κλάδους, σημαντική μείωση σημείωσαν επίσης τα μεταλλικά προϊόντα (70,51%), καθώς επίσης και τα πετρελαιοειδή και τα πλαστικά (25,88%). Ωστόσο, σημαντική αύξηση σε επενδύσεις παρατηρείται την ίδια περίοδο στους κλάδους που έχουν να κάνουν με την ψυχαγωγία, την ενέργεια και το εμπόριο αλλά αυτή η αύξηση δεν ήταν αρκετή για να αντισταθμίσει την κατακόρυφη πτώση των άμεσων ξένων επενδύσεων στους υπόλοιπους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Η πορεία των ΑΞΕ στην Ελλάδα την περίοδο 2003-2014 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο παραπάνω γράφημα αποτυπώνεται πολύ χαρακτηριστικά η πορεία των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα από το 2003 μέχρι το 2014, δηλαδή λίγα χρόνια πριν την κρίση μέχρι και τα μέσα της κρίσης. Είναι φανερό λοιπόν ότι το 2005 και το 2006 υπήρξαν αρκετές εισροές ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία, το 2007 σημειώνεται μια σημαντική πτώση για να αυξηθούν πάλι το 2008 αλλά σε πολύ μικρότερα ποσά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Τα έτη 2009 και 2010 όταν και αρχίζουν να γίνονται αισθητές οι συνέπειες της κρίσης στην ελληνική οικονομία, η πτώση στις ΑΞΕ είναι κατακόρυφη και όποια αύξηση και αν σημειώνεται τα αμέσως επόμενα χρόνια δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συγκριθεί με τις ΑΞΕ στην Ελλάδα πριν την κρίση ούτε να αντισταθμίσει τις σημαντικές απώλειες στον τομέα αυτό.

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε πριν μια δεκαετία κυρίως και δεν άφησε ανεπηρέαστο κανένα κράτος, έπληξε πολύ σοβαρά τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα. Όπως και στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ έτσι και στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά πολύ οι ΑΞΕ και αυτός είναι ένας από τους βασικότερους λόγους που η Ελλάδα δεν έχει συνέλθει ακόμη από την κρίση

και δεν έχει αρχίσει να ανακάμπτει σημαντικά. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι ίσως ο καλύτερος και πιο αποδοτικός τρόπος για να αντιμετωπίσει η Ελλάδα την κρίση, καθώς πριν την κρίση όταν και υλοποιούνταν σημαντικές επενδύσεις η ελληνική οικονομία κινούνταν σε ικανοποιητικά επίπεδα.

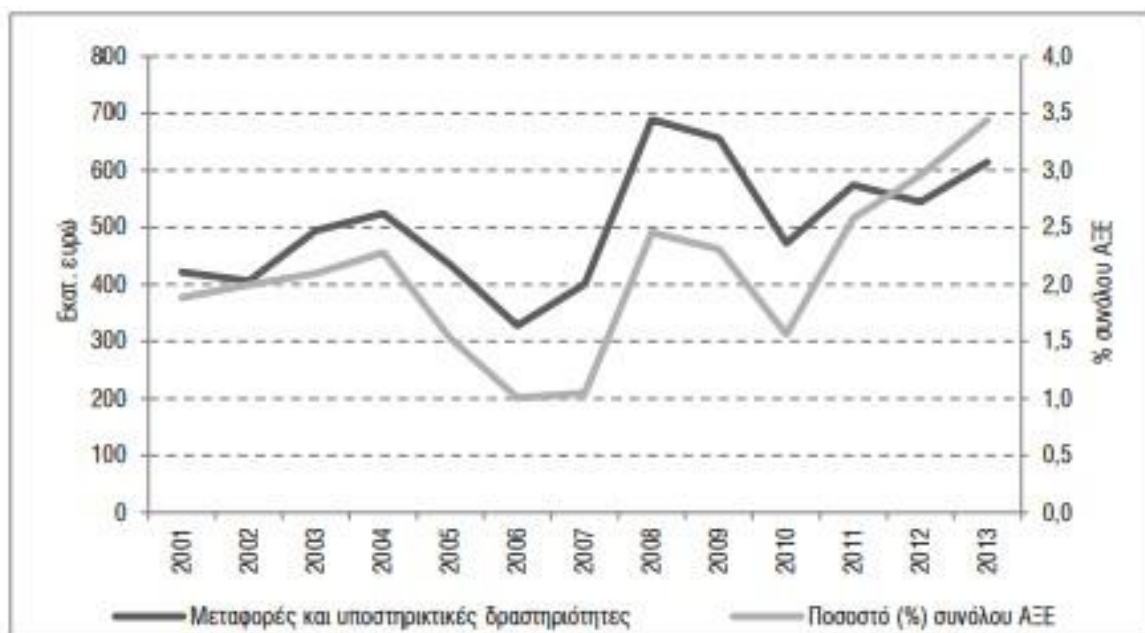
2.4 ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

2.4.1 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ στους σημαντικότερους τομείς που υλοποιήθηκαν άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Οι τομείς αυτοί δεν είναι τυχαίο ότι ανήκουν στους τομείς με πλεονεκτήματα στην Ελλάδα και για αυτό το λόγο οι μεγάλες πολυεθνικές επενδύουν εκεί τα κεφάλαιά τους.

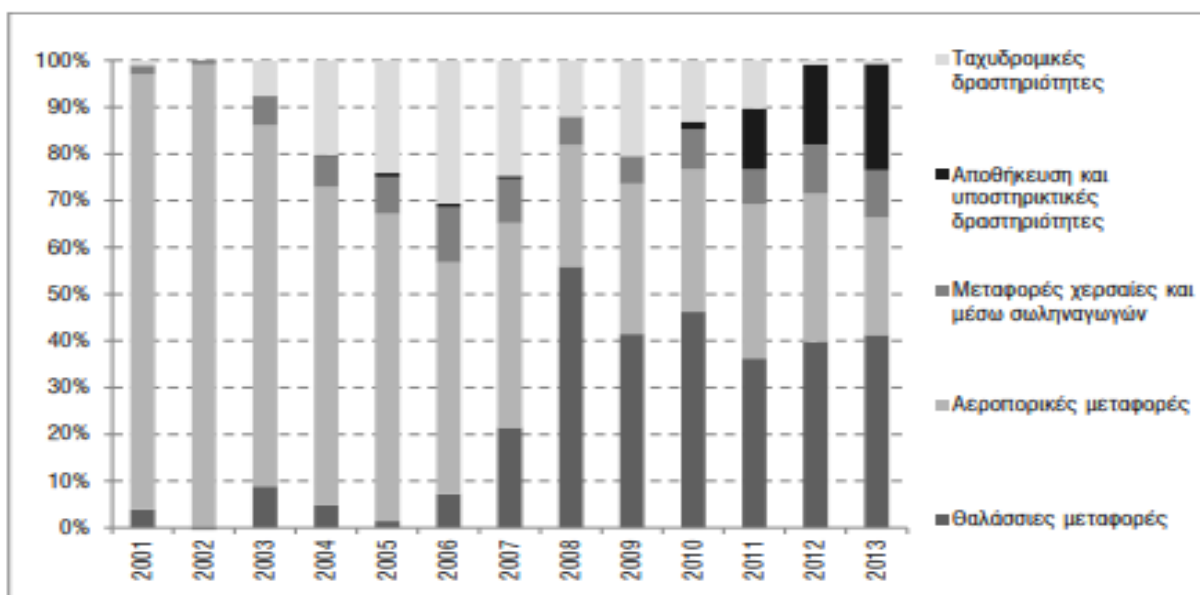
Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η οποία την τοποθετεί γεωγραφικά στο σταυροδρόμι των τριών Ηπείρων (Ευρώπη, Ασία, Αφρική), την καθιστά αυτόματα στρατηγικό κόμβο για τις μεταφορές από την πρώιμη κιόλας αρχαιότητα. Οι θαλάσσιες μεταφορές αποτελούν και πάντα θα αποτελούν τον πιο διαδεδομένο τρόπο μεταφοράς αγαθών και η Ελλάδα έχοντας αυτή τη γεωγραφική θέση και την παράδοση αιώνων στην ναυτιλία, είναι λογικό να μπορεί να έχει πλεονέκτημα σε αυτόν τον τομέα και να στηρίζεται σε αυτόν. Το λιμάνι του Πειραιά, το μεγαλύτερο και σημαντικότερο λιμάνι της χώρας, είναι ιδανικό για μεταφορές ενώ μπορεί να λειτουργήσει ως διαμετακομιστικό κέντρο και πύλη προς την υπόλοιπη Ευρώπη.

Συνεπώς, η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων στον τομέα των μεταφορών μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει για την ελληνική οικονομία αφενός γιατί μπορεί συνδέσει τις εγχώριες επιχειρήσεις με τις ξένες αγορές και αφετέρου γιατί μπορεί να μειώσει το κόστος εξαγωγής και συνεπώς να αυξήσει την παραγωγή και τις εξαγωγές περισσότερων εγχώριων προϊόντων. Αυτό με τη σειρά του θα αυξήσει την εξωστρέφεια της χώρα ενώ παράλληλα θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, καθώς επίσης και δημιουργία περισσότερων εσόδων για τη χώρα καθώς όλο και περισσότερες επιχειρήσεις θα χρησιμοποιούν τις ελληνικές θαλάσσιες και χερσαίες διόδους για να μεταφέρουν τα προϊόντα τους (Τσέκερης 2016).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σε αυτό το γράφημα αποτυπώνεται το σύνολο των κεφαλαίων που δαπανήθηκαν για άμεσες ξένες επενδύσεις στον τομέα των μεταφορών και άλλων υποστηρικτικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα μέχρι το 2013. Ο τομέας των μεταφορών λοιπόν φαίνεται πως κυμαίνεται σε αρκετά υψηλά επίπεδα και αν επικεντρωθούμε στα τελευταία έτη είναι εύκολο να κατανοήσουμε ότι υπάρχει μια πτώση τα έτη 2009 και 2010 όπως και σε πολλούς άλλους κλάδους στα πρώτα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα όπως είδαμε σε παραπάνω κεφάλαιο. Ωστόσο, από το 2011 και μετά σημειώνεται μια σταδιακή αύξηση των εισροών ΑΞΕ στο συγκεκριμένο τομέα (Τσέκερης 2016).

Πηγή: τράπεζα της Ελλάδος

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα που απεικονίζει πολύ γλαφυρά την κατανομή των κεφαλαίων των άμεσων ξένων επενδύσεων στις επιμέρους κατηγορίες των μεταφορών, διαπιστώνουμε ότι τα τελευταία χρόνια και κυρίως από το 2008 και μετά την μερίδα του λέοντος καρπώνεται η κατηγορία των θαλάσσιων μεταφορών. Επίσης, παρατηρούμε σημαντική αύξηση και στην αποθήκευση και στους λοιπές υποστηρικτικές δραστηριότητες. Συνεπώς, η Ελλάδα ορθώς βασίζεται στην γεωγραφική της θέση που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα στον τομέα των θαλάσσιων κυρίως μεταφορών αλλά και στη μεγάλη ναυτική παράδοση.

Πρέπει σε αυτό το σημείο να σημειωθεί ότι μια από τις σημαντικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκε στον τομέα των μεταφορών είναι αυτή της Cosco. Η ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ και η συμμετοχή της πανίσχυρης πολυεθνικής στο μετοχικό κεφάλαιο κατά 67% μπορεί να φέρει θετικά αποτελέσματα στην ελληνική οικονομία βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Η Cosco έχει ως βασική της προτεραιότητα να αναβαθμίσει τις υποδομές του λιμένα. Επίσης, αναμένεται περεταίρω τόνωση των συνεργατικών δραστηριοτήτων και των εξαγωγών. Επιπλέον, αναμένεται ενίσχυση των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας αλλά μπορεί επίσης να αποτελέσει και έναυσμα για προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων όχι μόνο στον τομέα των μεταφορών αλλά και στους υπόλοιπους τομείς (IOBE 2016).

2.4.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με πάρα πολλά και όμορφα νησιά, όμορφα τοπία στην Ηπειρωτική Ελλάδα και φυσικά είναι μια χώρα με έναν εκπληκτικό πολιτισμό, κουλτούρα και μια τεράστια ιστορία. Όλα αυτά τα στοιχεία λοιπόν σε συνδυασμό με την προώθηση και διαφήμιση του τουρισμού, είναι φυσικό να προσελκύει κάθε καλοκαίρι κυρίως εκατομμύρια τουρίστες από όλο τον κόσμο. Συνεπώς, είναι επόμενο η Ελλάδα να βασίζεται κατά πολύ στον τουρισμό που εδώ και δύο δεκαετίες θεωρείται η «βαριά της βιομηχανία» αφού κάθε χρόνο αποκομίζει από τουριστικές δραστηριότητες τεράστια έσοδα.

Τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί οι ανεγέρσεις τεράστιων ξενοδοχειακών μονάδων κυρίως σε πολύ γνωστά και εμπορικά νησιά όπως η Ρόδος, Κρήτη και η Σαντορίνη ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που ξένα κεφάλαια επένδυσαν στον τουρισμό. Επίσης η Ελλάδα προσπαθεί να προβεί σε ενέργειες ώστε να προβάλει και άλλα στοιχεία του ελληνικού τουρισμού εκτός από τον ήλιο και τη θάλασσα όπως τον τουρισμό πόλεων εστιάζοντας κυρίως στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, στο θαλάσσιο τουρισμό με την προσέλκυση κρουαζιερόπλοιων από όλη τη Μεσόγειο και φυσικά περεταίρω προώθηση της Ηπειρωτικής Ελλάδας (Interprise Greece).

Για αυτούς ακριβώς τους λόγους νέα επενδυτικά σχέδια κατατίθενται συνεχώς στο υπουργείο οικονομικών, σχέδια που αφορούν κυρίως μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες από πανίσχυρες πολυεθνικές επιχειρήσεις, που θα κάνουν την Ελλάδα ακόμη πιο δελεαστική προς τους ξένους τουρίστες. Μια από αυτές τις επιχειρήσεις είναι και η Four Seasons, η οποία βρίσκεται σε διαρκείς συζητήσεις με τους νέους ιδιοκτήτες του Αστέρια Βουλιαγμένης. Μια άλλη επένδυση η οποία μάλιστα έβρισκε γραφειοκρατικές δυσκολίες για πολύ καιρό αφορά το σχέδιο «Atalanti Hills» ύψους περίπου 1,3 δις ευρώ θα δημιουργήσει πάνω από 5000 θέσεις εργασίας και φυσικά πολύ σημαντικά έσοδα για την ελληνική Οικονομία (Καραγεώργος 2017).

Είναι αδύνατον να μην αναφερθώ στην επένδυση του Ελληνικού που αποτελεί αναμφίβολα την πιο σημαντική στον τομέα του τουρισμού. Η περιοχή αυτή που βρίσκεται στο πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού έχει πολύ ευνοϊκή θέση καθώς είναι παραλιακό σημείο και σινάμα βρίσκεται κοντά στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Το έργο αυτό το οποίο αναμένεται να πραγματοποιήσει η εταιρία «Lamda» θα έχει θετικότατα αποτελέσματα για την εγχώρια οικονομία αφού θα ενισχύσει το ρυθμό

ανάπτυξης της χώρας, θα μειωθεί το δημόσιο χρέος και θα υπάρξει περεταίρω δημοσιονομική σταθερότητα, η Αθήνα θα μπορεί να προσελκύει περισσότερους τουρίστες διότι θα αναπτυχθούν σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες και πολυκαταστήματα και φυσικά θα προσελκύσει περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις αφού θα αναδεικνύει τη χώρα ως ασφαλή προορισμό επενδύσεων με μεγάλες προοπτικές (IOBE 2014).

Επίσης μέσω της επένδυσης του Ελληνικού αναμένεται να υπάρξει σημαντική ενίσχυση των υποδομών και της οικονομικής δραστηριότητας, προωθησιμότητα και τόνωση του τομέα των υπηρεσιών και θα ενισχυθούν επίσης οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας. Δεν μπορώ τέλος να παραβλέψω ότι θα επέλθει και σημαντική αύξηση στο ισοζύγιο πληρωμών από την αύξηση εισροής ξένων κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία.

Συνεπώς, είναι φανερό ότι η Ελλάδα βασίζεται πολύ στον τουρισμό που είναι ίσως η κυριότερη πηγή εσόδων της τα τελευταία χρόνια και για αυτόν ακριβώς το λόγο προσπαθεί να προσελκύσει όσες περισσότερες ξένες επενδύσεις μπορεί. Ο τουρισμός είναι ένας τομέας τον οποίο η Ελλάδα πρέπει να εκμεταλλευτεί στο έπακρο καθώς δεν θα πάψει ποτέ να κεντρίζει το ενδιαφέρον όχι μόνο όσων επιθυμούν να την επισκεφτούν για διακοπές αλλά και των επενδυτών οι οποίοι βλέπουν ότι κάθε χρόνο η Ελλάδα προσελύει εκατομμύρια επισκέπτες.

2.4.3 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Ελλάδα βρίσκεται όπως ανέφερα και παραπάνω στο σταυροδρόμι που ενώνει τη Δύση με την Ανατολή και η θέση της αυτή της επιτρέπει να διαδραματίσει έναν ιδιαίτερο ρόλο στον ενεργειακό χάρτη των Βαλκανίων και όχι μόνο. Εκτός από αυτό, η Ελλάδα έχει μεγάλη διαθεσιμότητα πηγών ενέργειας όπως, αιολική, υδροηλεκτρική, γεωθερμική και ηλιακή και φυσικά σε συνδυασμό με τα αναπτυξιακά έργα στον συγκεκριμένο τομέα ευελπιστεί να δημιουργήσει αρκετές επενδυτικές ευκαιρίες σε όλους τους τομείς του κλάδου της ενέργειας.

Ο ενεργειακός τομέας λοιπόν μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στον τομέα των άμεσων ξένων επενδύσεων και της οικονομίας καθώς προσφέρει εύφορο έδαφος για υγιείς και αξιόπιστες επενδύσεις που θα οφελούσαν και την Ελλάδα και τους

επενδυτές. Οι επιδόσεις του ενεργειακού τομέα έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην οικονομία καθώς επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα και φυσικά έχει σημαντική προσφορά στην προστιθέμενη αξία. Βέβαια η βελτίωση των δυνατοτήτων της οικονομίας στον ενεργειακό τομέα και η περαιτέρω βελτίωση των επιδόσεων προϋποθέτουν επενδύσεις υψηλού επιπέδου και κόστους που θα δώσουν νέα ώθηση στον κλάδο της ενέργειας για περαιτέρω έρευνα, ανάπτυξη και πρόσβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ωστόσο οι επενδύσεις στο συγκεκριμένο κλάδο επιβράδυναν κατά κάποιο τρόπο την κρίση και δεν σημείωσαν την κατακόρυφη πτώση που είχαν άλλοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας (Βέττας 2016).

Είναι επίσης άξιο αναφοράς ότι οι ενεργειακές αποδόσεις της χώρας έχουν σημαντικά αποτελέσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ενώ οι επενδύσεις μειώνουν τις εισαγωγές και βοηθούν σημαντικά στην εξισορρόπηση του εξωτερικού ισοζυγίου. Επιπλέον πρέπει να γίνουν και οι απαραίτητες ενέργειες στους τομείς της ενέργειας για να υπάρξουν περισσότερες επενδύσεις αλλά και ανάπτυξη. Για παράδειγμα, ανάπτυξη νέων τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας, αναβάθμιση των δικτύων και διασύνδεση των νησιών με την υπόλοιπη Ελλάδα, αύξηση διείσδυσης φυσικού αερίου αλλά και έρευνα και ανάπτυξη αναφορικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Βέττας 2016).

Επιπλέον, αναμένεται να γίνουν επενδύσεις και στον τομέα της αιολικής ενέργειας αφού τα αιολικά πάρκα αποτελούν την πιο φτηνή τεχνολογία για την παραγωγή ηλεκτρισμού και μάλιστα πολύ αποδοτική στην Ελλάδα. Οι επενδύσεις σε αιολικά πάρκα δεν θα συμβάλουν μόνο στην τόνωση της οικονομίας αλλά και στην αύξηση των κρατικών εσόδων, στην αύξηση των θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη της περιφέρειας.

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι και αυτοί οι τρεις κλάδοι είναι πολύ σημαντικοί όσο αναφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις διότι μέσω αυτών η Ελλάδα μπορεί να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, όπως για παράδειγμα την προνομιακή γεωγραφική της θέση. Η θέση της Ελλάδας γεωγραφικά είναι ένα στοιχείο που δίνει μεγάλη ώθηση για επενδύσεις στους τομείς αυτούς καθώς η Ελλάδα διαθέτει πολλά νησιά και ευνοϊκό κλίμα ώστε να προσελκύει τουρίστες και συνεπώς επενδυτικά κεφάλαια για τον τουρισμό, βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων και αποτελεί σημαντικό κόμβο και πέρασμα εμπορευμάτων προς την Ευρώπη, κάτι που της δίνει

ώθηση στον τομέα των μεταφορών και τέλος διαθέτει ανεώσημες πηγές ενέργειας και ιδανικές συνθήκες για την αξιοποίησή τους (Σειμανίδης 2014).

3 ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1 ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ σε κάποιες από τις προτάσεις πολιτικής που προτείνονται ώστε να μπορέσει η Ελλάδα να προσελκύσει περισσότερες ΑΞΕ. Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα δυσκολεύεται αρκετά να προσελκύσει μεγάλες και παραγωγικές άμεσες ξένες επενδύσεις και είναι πολλά αυτά που πρέπει να αλλάξουν ώστε να γίνει η χώρα ένας ελκυστικός προορισμός.

Κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό να γίνει είναι να αναπτυχθούν οι δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογίας και ανάπτυξης έτσι ώστε να υπάρχουν οι υποδομές και το πρόσφορο έδαφος για να μπορεί μια πολυεθνική να επενδύσει στη χώρα και να πραγματοποιεί εδώ τις έρευνές της. Επίσης, οι επενδύσεις μπορούν να ενθαρρυνθούν και μέσω των φορολογικών ελαφρύνσεων. Είναι αλήθεια ότι η φορολογία για τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλή και αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για επενδύσεις. Θα μπορούσε λοιπόν το κράτος να προσφέρει κίνητρα φοροελαφρύνσεων σε μεγάλες επιχειρήσεις που θα απέδιδαν αρκετά έσοδα στη χώρα (Φεσσας 2016).

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι για να υπάρξει τόνωση στις επενδύσεις θα πρέπει να μειωθούν και τα αντικίνητρα που τις αποτρέπουν. Για παράδειγμα καλό θα ήταν να μειωθεί η γραφειοκρατία που καθυστερεί πάρα πολύ τις έρευνες και την υλοποίηση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Επίσης, η απονομή δικαιοσύνης θα πρέπει να είναι πιο άμεση, να λαμβάνει αποφάσεις πιο σύντομα και να δημιουργηθούν περιφερειακές επιτροπές με διακαιοδοσία επίλυσης φορολογικών εκκρεμοτήτων (Φεσσας 2016).

Επιπλέον, θα πρέπει να πάψουν να υφίστανται έμμεσοι και έκτακτοι φόροι στην παραγωγή καθώς με αυτόν τον τρόπο μειώνονται τα έσοδα των επιχειρήσεων που επενδύουν κάτι που από μόνο του αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα

επενδύσεων. Εκτός από αυτό, η δημόσια χρηματοδότηση θα πρέπει να πραγματοποιείται με δίκαιες και διαφανείς διαδικασίες χωρίς να αδικείται κανένας καθώς η διακαισύνη και η διαφάνεια των κρατικών μηχανισμών αποτελεί βασική προϋπόθεση για τις πολυεθνικές προκειμένου να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους σε μια χώρα (Φεσσας 2016). Άρα λοιπόν θα πρέπει να παταχθεί η διαφθορά στο δημόσιο τομέα και να θεσπιστεί ένα σταθερό και αξιόπιστο φορολογικό σύστημα που θα ευνοεί τις μεγάλες επενδύσεις προσφέροντας τους σιγουριά και ασφάλεια.

Η Ελλάδα θα πρέπει να ευθυγραμμίσει την επενδυτική και φορολογική της πολιτική με αυτές των άλλων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προσελκύουν επενδύσεις έτσι ώστε να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της. Είναι άξιο να σημειωθεί ότι η χώρα για να είναι αξιόπιστη απέναντι στους επενδυτές θα πρέπει να αξασφαλίζει αυτά τα προνόμια για τουλάχιστον δέκα χρόνια αλλά και οι επενδυτές από τη μεριά τους να τηρούν τις δεσμεύσεις τους απέναντι στη χώρα για το ίδιο χρονικό διάστημα (Φεσσας 2016).

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να μπορέσει να προωθήσει η Ελλάδα τους τομείς που έχει συγκριτικό προβάδισμα σε σχέση με άλλες χώρες. Για παράδειγμα μπορεί να προωθήσει περισσότερο και να εστιάσει εκεί τα κίνητρα για επενδύσεις έτσι ώστε προσελκύσει περισσότερες και πιο σημαντικές επενδύσεις. Κάποιοι από αυτούς τους τομείς όπως είδαμε και παραπάνω είναι ο τουρισμός και οι μεταφορές, κυρίως οι θαλάσσιες, τομείς που αποτελούν βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας (Φεσσας 2016).

Από αυτό το κεφάλαιο προκύπτει ότι πρέπει να γίνουν αρκετές μεταρρυθμίσεις ώστε να γίνει ξανά η Ελλάδα ένας ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις. Η Ελλάδα τα τελευταία δέκα χρόνια έχασε πολλά από τα κίνητρα αυτά λόγω της οικονομικής κρίσης που την ταλανίζει ακόμη και σήμερα με αποτέλεσμα την τεράστια αύξηση της φορολογίας στις επιχειρήσεις και την διόγκωση της γραφειοκρατίας, στοιχεία που αποτελούν πλέον αντικίνητρα για επενδύσεις. Συνεπώς, δεδομένου ότι ο μόνος τρόπος για γρήγορη ανάκαμψη από την κρίση είναι οι επενδύσεις, η χώρα πρέπει να γίνει πιο ελκυστική και ανταγωνιστική σε αυτόν τον τομέα.

3.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε μέσω αυτής της εργασίας ποικίλουν και είναι πολυεπίπεδα αλλά όλα έχουν το ίδιο σχεδόν νόημα, ότι δηλαδή είναι άμεση ανάγκη να γίνουν επενδύσεις υψηλού επιπέδου στην Ελλάδα, καθώς οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν το μόνο αξιόπιστο και σίγουρο τρόπο ανάκαμψης από την οικονομική κρίση.

Είναι πλέον δεδομένο ότι η επιτάχυνση και η ενίσχυση των επενδύσεων θα πραγματοποιηθεί μόνο με την εισροή ξένων κεφαλαίων στην οικονομία αν αναλογιστεί κανείς ότι υπάρχουν πια ελάχιστες αποταμιεύσεις στις ελληνικές τράπεζες. Για αυτό το λόγο πρέπει λοιπόν η Ελλάδα να αυξήσει την εξωστρέφειά της και να αυξήσει τα εισοδήματα της από αποταμιεύσεις (ΣΕΒ 2018).

Είναι επίσης εύκολο να συμπεράνουμε ότι έχουν μειωθεί και οι εξαγωγές στη χώρα και είναι ανάγκη φυσικά να γίνουν περισσότερες επενδύσεις στους τομείς της παραγωγής που ευνοούν τις εξαγωγές ώστε να επανέλθει η ελληνική οικονομία σε χαμηλότερα ελλείμματα στο ισοζύγιο εσωτερικών συναλλαγών. Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών αποδεικνύει ότι οι αποταμιεύσεις υστερούν των επενδύσεων, πράγμα που σημαίνει χαμηλή εξωστρέφεια (ΣΕΒ 2018).

Επιπλέον, την τελευταία δεκαετία η οικονομική κρίση έπληξε ανεπανόρθωτα την ελληνική οικονομία και την εξανάγκασε να προβεί σε ενέργειες που μείωσαν την προοπτική για επενδύσεις στη χώρα. Για παράδειγμα, μειώθηκε κατα πολύ η εξωστρέφειά της και αυξήθηκε κατά πολύ η φορολογία κυρίως για τις επιχειρήσεις μειώνοντας έτσι τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα όπως είδαμε μπορεί να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματά της και τους κλάδους που έχει προβάδισμα όπως η ενέργεια, ο τουρισμός και οι μεταφορές, απλώς θα πρέπει να γίνουν πιο οργανωμένες και συντονισμένες προσπάθειες για την προσέλκυση περισσότερων και αποδοτικότερων επενδύσεων στους συγκεκριμένους τομείς. Αυτοί οι τομείς που μπορούν πιο εύκολα να προσελκύσουν επενδύσεις λόγω της προνομιακής γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για μεγάλες επενδύσεις και σε άλλους τομείς.

Άλλωστε δε είναι τυχαίο το γεγονός ότι και τις προηγούμενες δεκαετίες, όπως αναφέρθηκε στην εργασία, η Ελλάδα στηριζόταν στις άμεσες ξένες επενδύσεις για να πετύχει την επιθυμητή ανάκαμψη και να αναπτυχθεί μεταπολεμικά στον τομέα της οικονομίας. Σε περιόδους κρίσης, όπου τα εγχώρια κεφάλαια και οι καταθέσεις μειώνονται ο μόνος τρόπος εξόδου από την κρίση είναι η εισροή ξένων κεφαλαίων μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Είναι εύλογο λοιπόν το συμπέρασμα ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν το οξυγόνο σε οικονομίες που μαστιζονται από οικονομικές κρίσεις. Εκτός από αυτό, έχουν αρκετά θετικά αποτελέσματα στις χώρες υποδοχής αφού μειώνουν την ανεργία, βελτιώνουν την παραγωγικότητα, αυξάνουν την εξωστρέφεια και φυσικά φέρνουν μαζί τους νέες τεχνολογικές μεθόδους και καινοτομίες που γίνονται κτήμα και της εγχώριας οικονομίας. Προσφέρουν ακόμη ευκολότερη πρόσβαση στις αγορές, τεχνογνωσία σε κλάδους που η χώρα υποδοχής υστερεί, εκπαίδευση προσωπικού και φυσικά πρόσβαση στα διεθνή δίκτυα.

Μολονότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις προσφέρουν όλα αυτά τα πλεονεκτήματα στη χώρα υποδοχής, εξετάζουν κάποιες παραμέτρους πριν επενδύσουν όπως για παράδειγμα ευκαιρίες για μεγιστοποίηση των κερδών, μεγάλο εύρος αγοράς, δυναμικό καταναλωτικό κοινό, ελάχιστη γραφειοκρατία και διαφθορά και οικονομική και πολιτική σταθερότητα. Αυτές είναι κάποιες από τις πιο σημαντικές παράμετρους που λαμβάνουν οι πολυεθνικές υπόψιν τους πριν επενδύσουν τα κεφάλαιά τους σε μια χώρα και η Ελλάδα σαν κράτος θα πρέπει να πραγματοποιήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις σε αυτά τα πεδία προκειμένου να γίνει ελκυστικός προορισμός επενδύσεων δεδομένου ότι πολλά από αυτά αποτελούν ακόμα αντικίνητρα για να επενδύσει κάποιος στην Ελλάδα.

Συμπεραίνουμε επίσης, ότι η Ελλάδα την τελευταία δεκαετία δυσκολεύεται πάρα πολύ να προσελκύσει επενδύσεις και αυτές που προσελκύει είναι χαμηλού επιπέδου και σε δευτερεύοντες τομείς που δεν μπορούν να βγάλουν τη χώρα από το τέλμα που έχει επέλθει. Αυτό οφείλεται αφενός στο γεγονός ότι δεν μπόρεσε να εκμεταλλευτεί στο έπακρο πλεονεκτήματα που απέκτησε στο παραλθόν όπως η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αργότερα στη νομισματική ένωση και αφενός στο γεγονός ότι δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα θεσμικά της προβλήματα όπως η γραφειοκρατία και η διαφθορά.

Εν κατακλείδι, θεωρώ ότι δεν αρκεί να γίνουν απλά προσπάθειες για αλλαγή σκηνικού στον τομέα των επενδύσεων. Είναι ανάγκη να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες με σκοπό τη δημιουργία ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τους ξένους επενδυτές που θα μειώνει την πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα. Επιπλέον πρέπει να χαραχθεί ένα ενιαίο μακροχρόνιο σχέδιο προσέλκυσης επενδύσεων που θα προωθεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας και σιγά σιγά θα προσπαθεί να τονώσει και τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας για να αποκαταστήσει τη χαμένη της φερεγγυότητα και να γίνει κατανοητό πλέον από όλους ότι ο μόνος σίγουρος και αξιόπιστος τρόπος να εξέλθει η Ελλάδα από την κρίση είναι οι άμεσες ξένες επενδύσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βέττας Ν. (2016) «Οι ενεργειακές δυνατότητες της Ελλάδας ως αναπτυξιακός παράγοντας», Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα
- IOBE (2016) «Οικονομικές επιδράσεις από την ιδιωτικοποίηση του οργανισμού λιμένος Πειραιώς», Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα
- IOBE (2014) «Η αξιοποίηση της περιοχής του Ελληνικού βασική συνιστώσα της ελληνικής αναπτυξιακής στρατηγικής – μια αποτίμηση των μακροοικονομικών επιδράσεων», Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα
- Κιτωνάκης Ν. – Κόντης Α. (2012) « Η πολυθενική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης», στο: Κόντης Α. – Τσαρδανίδης Χ. (επιμέλ.) Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 685 – 708.
- Κοτταρίδη Κ. (2013) «Θεωρίες άμεσων ξένων επενδύσεων Μερους Α», στο : *Παρατηρητήριο για την κρίση*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα
- Κοτταρίδη Κ. (2014) «Θεωρίες άμεσων ξένων επενδύσεων Μερους Β», στο : *Παρατηρητήριο για την κρίση*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα
- Κοτταρίδη Κ. (2013) «Εισαγωγικά για τις ΑΞΕ – Τρόποι διεθνοποίησης», στο: *Παρατηρητήριο για την κρίση*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα
- Κοτταρίδη Κ. και Γιακούλας Δ. (2013) «Άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα: οι επιπτώσεις της κρίσης και ο ρόλος των θεσμών», ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα
- Κυρκιλής Δ. (2010) *Άμεσες ξένες επενδύσεις*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική
- Οικονόμου Φ. (2014) «Οι άμεσες ξένες επενδύσεις ως μοχλός ανάπτυξης της οικονομίας», στο *ελληνική οικονομία – μηνιαίο δελτίο οικονομικών εξελίξεων*, ΚΕΠΕ. Αθήνα
- Παπανίκος Γ. (2016) «Γιατί δεν γίνονται άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στην ελληνική περιφέρεια;»

- Τσέκερης Θ. (2016) «Εμπορευματικές μεταφορές και ανάπτυξη διεθνών εφοδιαστικών κόμβων στην Ελλάδα», στο Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 2016
- Σεϊμανίδης Σ. (2014) «Ο ρόλος των ΑΠΕ στην απελευθέρωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και προτεραιότητες για το νέο ενεργειακό σχέδιο στην ελληνική οικονομία» Φιλίππας Ν. – Λελεδάκης Γ. (επιμελ.) στο ειδικό τεύχος ενέργειας – ΚΕΠΕ (σελ. 20 – 22), Αθήνα
- Φεσσας Θ.(2016) «Προτάσεις πολιτικής για την ενθάρρυνση παραγωγικών επενδύσεων» στο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, Αθήνα 2016
- Οικονομία και επιχειρήσεις – εβδομαδιαίο δελτίο για την ελληνική οικονομία «Η ισχυρή οικονομία απαιτεί εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό» (2018), Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, Αθήνα
- Καραγεώργος Λ. (2017) «Επενδύσεις πάνω από 4,1 δις ευρώ προσελκύει ο τουρισμός». Ναυτεμπορική 12/8/2017
- Λιάρος Γ. και Ζαΐρης Α. (2018) «Η υπερφορολόγηση, βασικό αντικίνητρα για επενδύσεις», *Η Καθημερινή* 3 Σεπτεμβρίου 2018
- Ρέτσος Τ. (2018) «Δύο αντικίνητρα για τις επενδύσεις στον τουρισμό», *Η Καθημερινή* 22 Ιανουαρίου 2018
- Σκούρας Α. (2018) «Αντικίνητρα για επενδύσεις», *Liberal* 18 Μαΐου 2018
- Pantelidis P , Kyrkilis D. , Nikopoulos E (2011) Inward Greek FDI and Location Advantages